

LEFTER KÜÇÜKANDONYADİS

VER LEFTER'E YAZ DEFTERE

YILDIRIM KILIÇ

DESTEK YAYINLARI: 1406
BİYOĞRAFI: 28

YILDIRIM KILIÇ / LEFTER KÜÇÜKANDONYADIS - VER LEFTER'E YAZ DEFTERE

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül
Editör: Özlem Esmergül
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: Tuğçe Budak
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Şubat 2021
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-625-441-126-7

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

“FUTBOLDA GÖZYAŞI
DÖKMESİNİ BİLMEYEN
İNSAN, SEVİNMESİNİ
ASLA ÖĞRENEMEZ.”

LEFTER
KÜÇÜKANDONYADİS

VER LEFTER'E
YAZ DEFTERE

YILDIRIM KILIÇ

"Benim için yuvarlak her cisim toptu."

– Lefter Küçükandonyadis

Önsöz

Rum bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gözlerini Büyükada'da açan Lefter Küçükandonyadis'in adı Rumcada "özgür" anlamına geliyordu:

Elefterios...

Bir gayrimüslim olması Türkiye'de doğması, onun maalesef ilerleyen yıllarda ölene kadar kalbinde yara bırakacak insanlık dışı olaylar yaşamasına neden olacaktı.

Büyükada onun her şeyiydi...

Yıllar sonra Türk futbol tarihine adını altın harflerle yazdıracak olan küçük Lefter, bu spora ilk adımını doğduğu büyüdüğü yuvasında, Büyükada'da atacaktı yine.

Ülkede gayrimüslim olmanın ilk zorluklarıyla henüz 17 yaşındayken tanışacaktı. Kendisi ve ailesi olmasa da akrabalarının, komşularının sürgüne gitmesine şahit olacaktı Lefter.

Fenerbahçe formasıyla herkesi kendine hayran bıraktıracak, taraftarları peşinden koşturacak kadar yetenekliydi o.

Hatta o kadar çok yetenekliydi ki kendisi için tribünlerde slogan yankılanmasına sebep olacaktı:

“Ver Lefter'e yaz deftere!”

Onu anlatmaya sadece bu slogan yetmeyecekti. Futbolda o kadar profesyoneldi ki bir de yıllarca gururla taşıyacağı ve o isimle anılacağı lakabı verilecekti:

Ordinaryüs...

O Türk futbolunun profesörüydü.

Ancak ne yazık ki Lefter için her şey her zaman iyi gitmeyecekti. Sadece Fenerbahçe formasıyla değil gururla sırtına geçirdiği milli takım formasıyla başarıdan başarıya koştuğu yıllarda onu da etkileyecekti tüm ülkeye kâbus gibi çöken 6-7 Eylül olayları...

Hayatı boyunca kalbinde derin bir hüznü bırakan o olaylarda onu en çok üzen şey, evine saldıran insanların komşuları, dostları, arkadaşları olmasıydı.

Yıllar sonra sorulduğunda o gün söylemediği gibi yine söylemeyecekti kendisine ve ailesine saldıran isimleri...

Hiçbir zaman bu ülkeden kaçmayacaktı.

Tüm ömrünü vatanında geçirecek, 86 yaşında yine dünyaya gözlerini açtığı çocukluğunu, futbolculuğunun

ilk yıllarını ve hayatının en kötü günlerini yaşadığı Türkiye'de hayata veda edecekti.

Lefter Küçükandonyadis, hem futbolculuk hayatında hem de sonraki yaşamının geri kalanında insanlığıyla, beyefendiliğiyle, hayat görüşüyle efsaneleştiği Fenerbahçe taraftarının değil tüm takım taraftarlarının sevgisini ve saygısını kazanmıştı.

Ölümünden sonra ezeli rakip edebi dost Galatasaray Kulübü, hepimizin zihninde bulunan o tarihi Lefter Küçükandonyadis-Metin Oktay tokalaşma karesini paylaşarak şöyle yazacaktı:

“Cennette çift forvet!”

Bu eseri oluştururken birçok kitaptan, yazıdan, videodan yararlandım ancak Lefter'in hayatına dair bana en kapsamlı yol gösteren efsaneyle tanışma ve o hayattayken hayatını kaleme alma şansına erişmiş Haluk Ergün'ün çok değerli eseri *Lefter Futbolun Ordinaryüsü* kitabıydı... Lefter'i bir de büyük bir keyifle yararlandığımı İthaki Yayınları'ndan çıkan bu eserden okumanızı dilerim.

15 Ocak 2012 tarihinde Büyükaada'da son yolculuğuna uğurlanırken o gün benim de adada bulunmamın, bu kitaba dair acı bir tesadüf olacağını nereden bilebilirdim ki?

Bu kitapta onun bilinen futbol hayatının dışındaki özel yaşamına da ara ara yer verdim.

Yazım sürecindeyken Büyükaada'da bulunan evinin sokağını ziyaret ederken 6-7 Eylül günü saldırganların evin etrafını nasıl sardığını hayal ettim. Nedendir bilmiyorum ama o evdeki ve sokaktaki güzel günlerini değil karanlık günlerini düşündüm.

Bu eserde Lefter'in sadece futboluna değil çok sevdiği yurdunda yaşadığı kötü günlere de tanık olacaksınız.

Ülkemizde bu sevgiyi saygıyı kazananların sayısına baktığımızda Lefter, gayrimüslim olarak daha büyük bir başarıyı elde etmişti.

Ülkenin karanlık günlerindeki duruşuyla sadece futbolda değil özel yaşamında da büyüklüğünü kanıtlamıştı. Lefter bizdi, bizden biriydi.

Bir gün tüm insanlığın bir arada huzurlu yaşaması umuduyla...

Yıldırım Kılıç

**“Atatürk’e en yakın durmak,
eline dokunmak konusunda
iddiaya girerdik.”**

– Lefter Küçükandonyadis

-I-

“Kâğıttan çaputtan toplar yapıyordum.”

– Lefter Küçükandonyadis

Efsanenin hikâyesi 1925 yılında Büyükaada başlıyor. 20. yüzyılın başlarında Arnavutluk’tan İstanbul’a göçen Hristoforo (Hristo) ve Argiro çifti yuvalarını kurmak ve hayatlarını sürdürmek için Büyükaada’yı seçiyor.

Gayrimüslimlerin yoğunlukla yaşadığı bu ada Lefter’in dünyaya gözlerini açtığı ve ömrünü geçireceği yer olacaktı.

Ülke, Birinci Dünya Savaşı’nın yaralarını yeni yeni sarıyor, Türkiye Cumhuriyeti’nin temelleri yeni yeni atılıyordu henüz.

Tarihler 22 Aralık 1925'i gösterirken yıllar sonra "Fenerbahçeli Lefter Sokağı" ismini alacak olan Hammam Sokak'ta yer alan 13 numaralı evde Hristo ve Argiro'nun ikinci çocuğu dünyaya gözlerini açtı.

Lefter Küçükandonyadis...

Çift, doğumuyla kış ayında baharı yaşatan bu güzel çocuklarına Rumcada "özgür" anlamına gelen Eleftherios adını veriyor.

Hristo, ailesinin geçimini denize açılıp balıkçılık yaparak sağlıyordu birçok ada sakini gibi.

Yoksul bir balıkçı olan Hristo, her gün ıstakoz avlayarak bunları satıyor, satamadıklarını eve getirip ailesine yediriyordu.

O dönemde ıstakoz çok tercih edilen bir deniz ürünü değildi...

Satılamayan ürünlerin eve getirilmesini yıllar sonra Lefter, "Babam yoksul bir balıkçı olmasına rağmen beslenmemize özen gösterir, eve bol balık ve çok satılmayan deniz ürünlerinden getirirdi. Bu yüzden çocukluğumdan beri güçlü bir bünyem vardır" diye anlatmıştı.

O senelerde hem Lefter'in hem de Büyükada halkının dört gözle beklediği bir kişi vardı:

Mustafa Kemal Atatürk...

Büyükada'yı ilk kez 1927 yazında ziyaret eden ülkenin kurucusu Atatürk, bundan sonraki yazlarda da ada sakinleri tarafından heyecanla beklenecekti.

Ziyaretlerinde her zaman olduğu gibi halkla ve özellikle çocuklarla iç içe vakit geçirirdi Atatürk.

Türkiye Cumhuriyeti'nin taşlarını döşeyen Mustafa Kemal adaya geldiğinde ona ulaşmak için yarış içine girenler arasında iki çocuk da vardı:

Lefter ve çocukluk arkadaşı Emin Adakan...

İkili, Atatürk'e yakın durmak, eline dokunmak için iddiaya girer ve bunun için yarışlardı. Lefter, yıllar sonra o heyecanlı ve coşkulu rekabet günlerini şöyle anlatmıştı:

"Ben de bütün çocuklar gibi peşine takılır, belki ona dokunur, elini tutarız umuduyla peşinden ayrılmazdım. O da bizlerin bu duygusunu sezer, bazen durur başımızı okşar, adımızı sorardı. Çocukluk arkadaşım Emin Adakan ile 'Atatürk'e en yakın durmak, eline dokunmak' konusunda iddiaya girerdik."

Şimdiki kadar topa kolay ulaşamayan yıllarda küçük Lefter'in meşin yuvarlak ile ilk hayalleri annesinin çoraplarından ve gazete kâğıdından yaptığı toplarla başlıyor. Kâh evin içinde kâh sokakta peşinde koşturuyor kendi yaptığı bu topların.

Yıllar sonra efsane olacağı futbola ilk adımlarını böyle atmış oluyor Lefter.

* *Lefter Futbolun Ordinaryüsü*, Haluk Hergün, İthaki Yayınları, 2019

Evde kendi yaptığı toplardan sonra küçük Lefter'in normal topla buluşmaları mahalle takımlarında oluyor. Ada mahallelerinde kurulan takımlar onun futboldaki ilk durakları oluyor:

Kumsal ve Yeşil Kuşlar...

Önce Kumsal mahalle takımında ardından da “ilk transferini” gerçekleştirerek rakip takım olan Yeşil Kuşlar takımında topun peşinde koşturuyor. O dönemde sınıflar arası mücadelelerde başlamıştı Fenerbahçe tutkusu da.

Lefter, bu dönemine ait anılarını, 39 derece ateşle nasıl topun peşinden koştuğunu, Fenerbahçe aşkının nasıl başladığını, ilk transferini, futbolu bıraktıktan sonraki dönemde yazar olarak 1960 yılında *Tercüman* gazetesinde “Futbol ve Ben” başlıklı yazısında kaleme almıştı:

“Büyükada'nın tozlu, bazen çamurlu sahası aklıma geliveriyor. Okul sıralarındaki sınıf maçları 'Kumsal' ve 'Yeşil Kuşlar' mahalle takımındaki oyunlarım. 39 derece ateşle kıvranırken top oynamak için evden kaçışım. Taksim'de, Diyarbakır'da yaptığım maçlar, Fenerbahçe, Milli Takım'ım, Fiorentina ve Nice'teki futbolum. Sonra sonra bütün futbol hayatım gözümün önünden geçiveriyor. Esasen benim hayatım yoktur. Futbol hayatım vardır, Bir ben varım, bir de futbolum.

Dün gibi hatırlıyorum; çocuktum, ilkokul 4'üncü sınıfta okuyordum. Zamanın çocukları gibi futbola hemen âşık olmuştum. Her gün topa doyamıyordum. Vuruyor, onun ardından saatlerce koşuyor, bıkmıyordum. Kâğıttan, çaputtan toplar çabuk eskiyordu. Fakat ben yine kâğıttan çaputtan toplar yapıyordum. Bazen o kadar dalıyordum ki, havanın karardığını, ayın ışıkları altında deniz parıl parıl parlarken gözlerimin hâlâ topu aradığını hatırlarım. Benim için yuvarlak her cisim toptu o zamanlar.

Okulda sınıflar arası maçlar yapılıyordu. Üç büyüklerin adları alınıyordu. Böylelikle okuldaki Fenerbahçe, Beşiktaş, Galatasaray arasındaki maçlar hem heyecanlı hem de mücadelecî cereyan ederdi. Zayıflara, âcizlere karşı acıma hissim daima baskın olmuştur. Fenerbahçe adını alan takım zayıf olduğu için onu tercih etmiştim. İşte ben o zamandan beri Fenerbahçeliyim. Küçükten, küçücükten beri...

Adada büyüklerimin yaptığı maçları zevkle takip eder, bir gün ben de bunlar gibi forma giyip top koşturacak mıyım derdim. O sıralarda arkadaşlar 'Kumsal' diye bir mahalle takımı kurmuşlardı. Beni de davet ettiler. Oynamaya başladık. Çetin müsabakalar yapıyor, her maçtan sonra kan ter içinde eve dönüyorduk. Fakat futbol aşkım arttıkça artıyordu. O zamanlar Büyükada'nın birinci takımı vardı. Ağabeyim orada oynardı. Ben bu takıma girmek için çok uğraştım.

Fakat ağabeyim bir türlü razı olmadı. Sonradan forması yeşil-beyaz olan 'Yeşil Kuşlar' mahalle takımına transfer oldum. Yeşil Kuşlar takımı bütün adalarda galibiyet alıyor, zaferden zafere koşuyordu. Arkadaşlarım ve futbolseverler beni teşvik, takdir ediyorlardı.

Bir gün müthiş bir soğuk almıştım. Termometre bendeki ateşin 39 derece olduğunu gösteriyordu. Bazen üşüyor, bazen harareten yanıyordum. O gün de aksi gibi bizim takımın maçı vardı. Biliyordum ki takım arkadaşlarım benim oynamamı isteyeceklerdi. Nitekim maçtan üç saat evvel eve bir arkadaşım geldi. Maça çıkmamı istiyordu. Annem evde idi. Kaçamazdım ki... Nihayet bir fırsat bularak evi terk edip futbol oynaya-cağımız sahaya koştum. Oynadım. Hem de iyi oynadığımı söylemişlerdi. Galip geldik.”

Lefter, 12 yaşına geldiğinde okulu bırakmış, eniştesinin yazıhanesinde çalışıyordu. Ablası ve eniştesi Talimhanede oturuyordu.

Hafta sonları adada kalıp, hafta içi ablasında kalarak eniştesinin Sirkeci Limanı'ndaki yazıhanesinde telefonlara bakıyordu.

Galatasaray, Beyoğluspor ve Şişlispor futbolcuları ablasının Talimhanedeki evinin yakında bulunan arsaya maç yapmaya geliyordu. Lefter de bundan istifade ederek işten çıkınca onların maçlarını izleyerek yeni şeyler öğreniyordu futbola dair.

Ayrıca ablasının ve eniştesinin yanında kalırken Şişli, Fatih ve Karagömrük semtlerinde düzenlenen kros yarışlarına da katılan Lefter, burada yaptığı koşuların yardımıyla sonrasında futbol oynarken de fir-tına gibi esecekti.

Bazı zamanlar A bazı zamanlar B kategorilerinde koşan Lefter, o dönemin ünlü atleti Rıza Maksut ile birlikte de koşma şansını yakalamıştı. Birçok kategoride gerçekleşen koşularda kimi zaman birincilikler de kazanmıştı.

Talimhanede kalışı, hem futbolunu hem de koşusunu geliştirmede büyük şans yaratmıştı. Artık adadan İstanbul'a açılmıştı ve sonraları yıllar boyu İstanbul'un yolunu tutacaktı.

15 yaşına geldiğinde artık mahalle takımlarını bırakıp Adalar B takımında top koşturmaya başlamıştı.

O dönemde Lefter'in en büyük yol göstericisi ve destekçisi, ileride adından çokça söz ettirecek Galatasaray'ın ve milli takımın efsanelerinden olacak biriydi:

Gündüz Kılıç.

Lefter'in "ağabey" diye bahsettiği Gündüz Kılıç, Mustafa Kemal Atatürk'ün yakın arkadaşlarından Kılıç Ali'nin oğluydu. Kendisi gibi ada sakini olan Gündüz Kılıç, Lefter'i evinden alır maça götürür, taktik verirdi, ona ağabeylik yapardı her anlamda.